

Informacja o zobowiązaniach jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego w 2006 roku

Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i wyemitowanych papierów wartościowych oraz z tytułu wymagalnych zobowiązań wg stanu na 31 grudnia 2006 r. wynosiły **1 622 319** tys. zł i wzrosły w stosunku do ubiegłego roku o 253 172 tys. zł, tj. o 18,5%.

Rok 2006 jest kolejnym rokiem wzrostu zobowiązań. Tendencja wzrostowa obejmuje wszystkie szczeble samorządu. Najbardziej wzrosły zobowiązania samorządowego województwa łódzkiego (o 33,0%), najmniej zobowiązania powiatów (o 14,1%). Zobowiązania gmin wzrosły o 21,1%.

W 2001 roku łączne zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wzrosły o 42,7% (o 248 525 tys. zł) w stosunku do poprzedniego roku; w 2002 roku o 30,8% (o 255 816 tys. zł); w 2003 roku o 11,7% (o 127 425 tys. zł), w 2004 roku o 5,1% (o 62 188 tys. zł), w 2005 roku o 7,3% (o 93 117 tys. z), a w 2006 roku o 18,5% (o 253 172 tys. zł).

Zobowiązania miast na prawach powiatu średnio wzrosły o 16,4% w stosunku do poprzedniego roku. Największy wzrost zobowiązań nastąpił w przypadku M. Skierniewice, ale jest ono nadal najmniej zadłużonym miastem na prawach powiatu – zobowiązania na koniec 2006 roku stanowiły 20,2% wykonanych w tym roku dochodów miasta. Wzrost zobowiązań M. Piotrkowa Trybunalskiego o 49,2%, a M. Łodzi o 12,3% spowodował, że stopień zadłużenia tych miast w 2006 roku ukształtował się na zbliżonym poziomie (patrz: tab. 3).

W stosunku do 2005 r. zwiększyły się zobowiązania jst z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek (o 20,8%), natomiast obniżyły się zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych (o 10,6%) oraz **zobowiązania wymagalne** (o 67,6%).

Pozytywnym sygnałem może być utrzymanie tendencji spadkowej zobowiązań wymagalnych i zarazem obniżenie udziału tego tytułu dłużnego w strukturze zobowiązań z 1,4% do 0,4%.

W porównaniu do poprzedniego roku niewiele zmieniła się struktura zobowiązań według tytułów dłużnych. Dominującą pozycję (96,9%) w zobowiązaniach JST stanowią pożyczki i kredyty. W kwocie 1 572 008 tys. zł zobowiązań JST z tytułu kredytów i pożyczek, 95 503 tys. zł (6,1%) to kredyty i pożyczki zaciągane na realizację programów i projektów finansowanych środkami pochodzącymi z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii

Europejskiej, w tym 87 372 tys. zł to pożyczki z budżetu państwa na prefinansowanie tych wydatków.

Udział zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych w strukturze zadłużenia zmniejszył się z 3,6% do 2,7%, przy czym w powiatach spadł z 14,8% do 13,0%, w gminach z 6,0% do 4,1%; w miastach na prawach powiatu i województwie samorządowym, podobnie jak w roku poprzednim, brak zobowiązań tego rodzaju.

Przeciętny stopień zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego (mierzony stosunkiem zobowiązań ogółem według stanu na koniec roku do zrealizowanych w danym roku dochodów budżetowych) w okresie lat 2000-2003 stopniowo wzrastał, w 2003 roku osiągając poziom 24,0%. W latach 2004-2005 relacja ta uległa obniżeniu, odpowiednio do 22,3% i do 21,9%. W 2006 roku przeciętne zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego wzrosło do **22,9%**.

Wzrost relacji zadłużenia do dochodów w 2006 roku nastąpił w gminach (o 1,4 punktu procentowego), w miastach na prawach powiatu (o 0,6 punktu procentowego) i w powiatach (o 1,1 punktu procentowego). Natomiast w województwie samorządowym relacja ta zmniejszyła się o 0,5 punktu procentowego.

Zgodnie z art. 170 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. nr 249, poz. 2104 z późn. zm.) łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60 % wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym. Ograniczeń tych nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciąganych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej.

Po uwzględnieniu tych przepisów przeciętny stopień zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wyniósł **21,5%** (21,3% w 2005 roku).

Wysoka dynamika kwoty zobowiązań spowodowała w konsekwencji, poza wzrostem przeciętnego stopnia zadłużenia, zwiększenie odsetka jednostek o wyższym stopniu zadłużenia. W siedmiu gminach (w 2005 roku w 5 gminach) wskaźnik zadłużenia (wyliczony po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń) wyniósł ponad 40%: Gm. Sokolniki 52,7%, M. Zgierz 46,0%, M. Łęczyca 44,3%, M. Gm. Łask 42,7%, M. Gm. Żelów 42,1%, Gm. Parzęczew 41,9%, M. Konstantynów 41,0%.

Natomiast cztery gminy zakończyły rok budżetowy 2006 bez długów (w 2005 roku jedenaście gmin).

Zobowiązania Gm. Sokolniki według stanu na 31.12.2006r. stanowiły 62,2% wykonanych w 2006 roku dochodów budżetowych, ale ponieważ część zobowiązań wynika z zaciągniętej pożyczki z budżetu państwa na prefinansowanie zadań określonych w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszem strukturalnym Unii Europejskiej, to po jej wyłączeniu zadłużenie Gm. Sokolniki nie przekracza ustawowej granicy i wynosi 52,7% dochodów.

Podane powyżej informacje zostały oparte o wskaźniki wyliczone na podstawie sprawozdań budżetowych za IV kwartał 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 i 2006 roku oraz informacji uzyskanych od skarbników.

Kolejnym limitem dla zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego jest stopień obciążenia budżetu spłatami, określony w przepisach artykułu 169 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek¹ wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek oraz przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego² wraz z należnymi odsetkami i dyskontem, a także potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń i gwarancji, nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego. Ograniczeń tych nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej.

W 2006 roku pięć gmin i jeden powiat przeznaczyły **ponad 15%** zrealizowanych dochodów budżetowych na spłaty rat kredytów, pożyczek wraz z odsetkami, wykup obligacji wraz z należnymi odsetkami i dyskontem oraz na wydatki z tytułu poręczeń i gwarancji.

Wszystkie te jednostki realizowały zadania z udziałem środków z funduszu strukturalnego lub funduszu spójności Unii Europejskiej i wysoki stopień obciążenia budżetu spłatami zobowiązań wynikał ze spłaty kredytów lub pożyczek zaciągniętych w związku ze

¹ zaciąganych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów

² emitowanych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów

środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej po otrzymaniu refundacji poniesionych wydatków.

Po wyłączeniu spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej, obciążenie budżetu spłatami zobowiązań nie przekracza w tych jednostkach 15%³.

Do przestrzegania limitów zadłużenia zobowiązane są również związki jednostek samorządu terytorialnego (art. 171 ustawy o finansach publicznych).

Zobowiązania Związku Gmin Regionu Kutnowskiego według stanu na 31.12.2006r. stanowiły 63,9% wykonanych w 2006 roku dochodów budżetowych i wynikały z zaciągniętej pożyczki z budżetu państwa na prefinansowanie zadań określonych w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszem strukturalnym Unii Europejskiej. Po jej wyłączeniu zadłużenie Związku nie przekracza ustawowej granicy i wynosi 0% dochodów.

W 2006 roku kwota spłaconych zobowiązań związku stanowiła 60,5% wykonanych dochodów i w całości dotyczyła pożyczki z budżetu państwa na prefinansowanie zadań określonych w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszem strukturalnym Unii Europejskiej.

³ Po wyliczeniu na podstawie sprawozdań budżetowych oraz informacji zebranych od jst

Informacja o zobowiązaniach samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną

Zobowiązania samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną na koniec 2006 roku wynosiły **660 248 tys. zł** i zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego roku o 29 876 tys. zł, tj. o 4,3%.

Zdecydowaną większość w kwocie ogółem stanowią zobowiązania samorządowych zakładów opieki zdrowotnej, których zobowiązania w ciągu ostatniego roku spadły o 30 197 tys. zł (o 4,4%). Dynamika zobowiązań zoz-ów poszczególnych szczebli samorządowych była bardzo zróżnicowana: najwięcej zmniejszyły się zobowiązania zoz-ów miast na prawach powiatu (o 47,2%), natomiast zobowiązania powiatowych zoz-ów niestety wzrosły – o 5,5%.

Zobowiązania samorządowych instytucji kultury zwiększyły się o 525 tys. zł, w tym zobowiązania instytucji kultury, których organizatorem jest M. Łódź wzrosły o 376 tys. zł, a instytucji kultury, których organizatorem jest województwo samorządowe o 146 tys. zł.

Jedna jednostka samorządu terytorialnego (województwo samorządowe) wykazuje w sprawozdaniach zobowiązania samorządowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw (Ośrodków Ruchu Drogowego). W 2006 roku sytuacja tych jednostek uległa poprawie – ich zobowiązania zmniejszyły się niemal dwukrotnie w stosunku do poprzedniego roku.

Ponad 43% zobowiązań samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną stanowią zobowiązania wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych (w tym głównie samodzielnych zespołów opieki zdrowotnej), 40,1% zobowiązania jednostek powiatowych, 10,7% gminnych i 5,4% miast na prawach powiatu.

W stosunku do poprzedniego roku wzrosły o 64,5% zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek i tym samym wzrósł ich udział w zobowiązaniach ogółem z 30,8% w 2005 roku do 53,0% w 2006 roku.

Zobowiązania wymagalne zmniejszyły się co prawda o 35,0%, ale ich udział w strukturze zobowiązań samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną nadal jest wysoki i wynosi 47,0% (w 2005 roku 69,2%), .

W przypadku likwidacji samorządowych instytucji kultury i samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej zobowiązania tych jednostek przejmuje jednostka samorządu terytorialnego.

Na podstawie art. 24 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. z 2001 r. Dz.U. Nr 13, poz. 123) zobowiązania i wierzytelności likwidowanej instytucji kultury przejmuje organizator.

Na podstawie art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408 ze zm.) zobowiązania samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej po jego likwidacji stają się zobowiązaniami właściwej jednostki samorządu terytorialnego.

Z przedstawionych w załączonej tabeli (nr 5) wyliczeń wyraźnie widać, że biorąc pod uwagę zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego, których samorządowe jednostki organizacyjne z osobowością prawną są zadłużone, przejęcie ich zadłużenia przez jst spowodowałoby wzrost przeciętnego wskaźnika zadłużenia z 27,1% do 43,2%, tj. o 16,1 punktów procentowych (w 2005 roku o 18,9 punktów procentowych).

Poprawiła się nieco pod tym względem sytuacja Województwa Samorządowego. W 2005 roku konieczność przejęcia zadłużenia wojewódzkich zakładów opieki zdrowotnej przez województwo oznaczałoby wzrost wskaźnika zadłużenia z 14,2% do **110,2%**; w 2006 roku z 13,7% do **80,9%**.

Zagrożenie bezpieczeństwa finansowego występuje również w **powiatach**. Chociaż one same nie są zadłużone w dużym stopniu, to w przypadku przejęcia zadłużenia ich jednostek organizacyjnych z osobowością prawną, w siedmiu powiatach wskaźnik zadłużenia przekroczyłby ustawowy próg 60%, co przy stosunkowo niewielkich dochodach własnych powiatów oznaczałoby ogromne trudności w spłacie zobowiązań.

Wśród miast na prawach powiatu największy wpływ ewentualnego przejęcia zobowiązań jednostek organizacyjnych z osobowością prawną na wzrost stopnia zadłużenia widoczny jest w M. Łodzi - wzrost wskaźnika z 33,1% do 34,8%.

Ze złożonych przez M. Piotrków Trybunalski sprawozdań wynika, że nadzorowane przez to miasto jednostki organizacyjne z osobowością prawną, podobnie jak w roku poprzednim, **nie są zadłużone**.

Wśród gmin przejęcie zobowiązań jednostek organizacyjnych z osobowością prawną spowodowałoby przekroczenie ustawowego limitu stopnia zadłużenia w następujących jednostkach:

§ M. Głowno - wzrost wskaźnika z 24,9% do 98,3% (w 2005 roku z 13,1% do 99,1%),

§ M. Pabianice - wzrost wskaźnika z 16,8% do 64,4% (w 2005 roku z 27,9% do 75,3%), przy czym w przypadku jednostek organizacyjnych z osobowością prawną zarówno M. Główna jak i M. Pabianice zadłużenie generowane jest wyłącznie przez zoz-y, ale w stosunku do poprzedniego roku zobowiązania zoz-ów M. Główna zmniejszyły się o 2,4%, natomiast w przypadku M. Pabianice wzrosły o 4,6%.

Fakt, że zobowiązania samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną w dużej części (47,0%) mają charakter wymagalny, czyli są zobowiązaniami, których termin płatności już upłynął, stwarza duże prawdopodobieństwo przejęcia ich przez jednostki samorządu terytorialnego.